

honderd personen om het leven, meer dan vijf-en-zestighonderd raakten zwaar gewond. De provincie Antwerpen werd door 1712 V-2's getroffen van welke er bijna 600 in de stad en het havengebied neerkwamen. Daarnaast wisten ruim 4200 V-1's de provincie Antwerpen te bereiken – veruit de meeste daarvan werden door het Geallieerde luchtafweergeschut en de Geallieerde jagers neergehaald maar bijna 600 ploften in het doelgebied neer. Onder de burgerij in de provincie Antwerpen vielen als gevolg van de inzet van de V-wapens bijna vierduizend doden en meer dan zesduizend personen raakten er zwaar gewond, aan de zijde der Geallieerde militairen waren er ruim zevenhonderd doden en bijna twaalfhonderd zwaargewonden. De provincie Luik werd in totaal door ruim 2200 V-wapens getroffen, waarvan er 960 in de stad neerkwamen; hier vielen ruim dertienhonderd doden en werden bijna twee-en-twintighonderd personen zwaar gewond. De afweer van de V-1's (tegen de uit de stratosfeer neerstortende V-2's was geen verdediging mogelijk) vergde sterke krachten aan Geallieerde zijde: alleen al in de provincie Antwerpen waren bij het afweersysteem (het maakte gebruik van versperringsballonnen, jagers en luchtafweergeschut) twee-en-twintigduizend militairen betrokken.

Wij vermelden deze cijfers mede teneinde te onderstrepen dat de V-wapens en hun afweer in de laatste oorlogswinter een gewichtig aspect van de oorlogvoering zijn geweest. Inderdaad, in deel 10 a wezen wij er al op dat de wens van de Britse regering om het lanceren van die wapens van het Nederlandse kustgebied uit onmogelijk te maken een belangrijke factor is geweest bij Montgomery's besluit tot 'Market-Garden': de poging om dwars over de grote rivieren het IJsselmeer te bereiken en daarmee alle spoorwegverbindingen tussen Duitsland en West-Nederland af te snijden. Die poging mislukte en dat betekende dat het treintransport van de V-2's (de V-1's werden met vrachtauto's vervoerd) naar het westen des lands kon worden voortgezet. Die transporten vonden steeds des nachts plaats. De V-2's werden dan in het duister uitgeladen, in de regel op een nevenstation te Leiden, op speciale trucks-met-oplegger geplaatst en, nog steeds in het duister, naar de omgeving van Wassenaar gereden waar zij gecamoufleerd werden opgeslagen. 'De allereerste dagen was', schrijft J. F. A. Boer in zijn 'Raketten over Den Haag',

'de aanvoer zeer regelmatig doch reeds na korte tijd liepen de treinen met vertraging in de ochtendschemering binnen, zodat de Duitsers tot het invallen

¹ Opgenomen in het jaarboekje *Die Haghe*, 1949.